

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ АПН УКРАЇНИ

На правах рукопису

Пагута Тамара Іванівна

**СПІВРОБІТНИЦТВО ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ІЗ СІМ'ЄЮ ПО ВИХОВАННЮ ДОШКІЛЬНИКІВ В ДУСІ МИРУ**

13.00.01 - теорія та історія педагогіки

Автореферат
на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ - 1997

Дисертація є рукописом

Робота виконана в Рівненському економіко-гуманітарному інституті

Науковий керівник - доктор педагогічних наук, професор,

академік ВШУ, МПА, МПСН

ДЕМ'ЯНЧУК Анатолій Степанович

Офіційні опоненти: - доктор педагогічних наук, професор

АРТЕМОВА Любов Вікторівна

- кандидат педагогічних наук, доцент

БОРОВА Валентина Євгенівна

Провідна установа: Волинський державний університет ім. Лесі Українки

Захист відбудеться “ ____ ” _____ 1997 року о ____ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 01.32.02 в Інституті педагогіки АПН України за адресою 252001, м.Київ, вул. Трьохсвятительська, 8.

З дисертацією можна ознайомитись в науковій частині Інституту педагогіки АПН України.

Автореферат розісланий “ ____ ” _____ 1997 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

професор М.П.Легкий

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми. Здобута Україною державна незалежність зумовлює новий підхід до постановки проблеми виховання підростаючого покоління.

Вся історія України - це історія боротьби за відвернення загрози війни, за роззброєння, за збереження і зміцнення загального миру. Зовнішня політика, яку проводить наша держава з перших днів свого існування, цілком відповідає інтересам і сподіванням українського народу, а також трудящих всіх країн світу, Україна є надійною опорою всіх борців за мир і роззброєння.

У Конституції України, прийнятій 28 червня 1996 року закріплені основи організації суверенної держави, в тому числі її право виступати на міжнародній арені як незалежний і рівноправний суб'єкт. "Захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілосності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян України"¹, - записано в статті 65 Конституції України.

Закон України "Про освіту" покладає на батьків відповідальність за розвиток дитини, за повагу її гідності та виховання милосердя і любові до рідної країни. Тому в нинішній час важких і відповідальних рішень, крутих поворотів та змін в зовнішній політиці, як ніколи раніше; співробітництво дитячих садків і сім'ї стають однією із головних і в той же час однією із найболючіших проблем науки.

У формуванні особистості майбутнього захисника України, його вихованні в дусі миру бере участь багато виховних інститутів: дитячі садки і ясла, школи, сім'я, громадські дитячі організації. У такій

¹ Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. - К.: Україна, 1996. - С. 18.

важливій справі використовується цілий арсенал засобів ідеологічного впливу - телебачення, радіо, кіно, книги, театр та ін.

Окремі питання виховання дітей дошкільного віку та учнів загальноосвітніх шкіл на ідеях миру досліджували вчені А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський, Л.В. Артемова, О.В. Сухомлинська, М.Д. Ярмаченко, О.О. Амонашвілі, Н.Г. Ничкало, А.М. Богуш та ін.

Питання філології миру і виховання підростаючого покоління на цій ідеології розглядали в своїх працях П. Верджеріо, М. Монтель, Ф. Рабле, Е. Роттердамський, Я.А. Коменський, Ж.Ж. Руссо, І.Г. Песталоцці, К.Д. Ушинський, Г.С. Сковорода, А.Г. Харчев та ін. Їх ідеї про формування гуманності, миросердя та миролюбства в сімейних взаємовідносинах між дітьми і батьками знайшли своє втілення у поглядах українських письменників (І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, Т.Г. Шевченко, І. Франко, Л. Українка).

Значний доробок у розвиток цієї проблеми внесли сучасні психологи Л.І. Божович, О.В. Запорожець, Г.С. Костюк, Я.Л. Коломінський, О.В. Скрипченко та ін. З погляду цих психологів завдання у вирішенні проблеми виховання в дусі миру складається з того, щоб сприяти науковому розкриттю передпоширок природи і сутності війни.

Досліджувалось також формування милосердя і відносин між батьками і дітьми (О.С. Богданова, А.М. Богуш, М.І. Болдирев, К.Є. Ігошев, Н.В. Лисенко, К.Й. Щербакова); виховання гуманізму, миролюбства, моральних почуттів у дітей в навчально - виховному процесі дошкільного національного садка, школи та вузу (С.Л. Рубінштейн, А.С. Макаренко, О.І. Кульчинська, Г.П. Медведєв, А.В. Над'ярний, Т.І. Поніманська); педагогічні умови формування миролюбства у дошкільників (І.С. Дьоміна, В.К. Котирло, С.О. Ладивір, Г.М. Мінківський, Ю.О. Приходько); єдність сім'ї і школи у вихованні дошкільників на ідеях миру (Л.В. Артемова, М.О. Амонашвілі, А.М. Богуш, І.С. Дьоміна, Т.І. Лютіна, В.Г. Постовой).

Теоретичні та методичні аспекти проблеми співробітництва дошкільних та дитячих закладів з батьками по вихованню в дусі миру, милоросердя та миролюбства перебувають у центрі уваги сучасних і зарубіжних вчених О.О. Абдуліної, А.М. Алексюка, В.П.Зінченка, І.А. Зязюна, Г.М. Мітіна, О.Г. Мороза, Н.Г. Ничкало, О.М. Петрук, Л.С.Плетецької, Г.М. Сагач, В.О. Сластьоніна та ін. Дослідники розкривають педагогічні основи сутності миротворчої діяльності школи, дошкільних закладів та сім'ї, аналізують структуру діяльності закладів освіти в дусі сучасності.

В кандидатських дисертаціях В.І. Безлюдної "Взаємодія дитячого садка і сім'ї в педагогічній корекції відносин дошкільників з однолітками"(1988), Т.Є. Колупаєвої "Педагогічні умови виховання молодших школярів на ідеях миру в позакласній роботі"(1991), З.І. Нагачевської "Становлення і розвиток українського суспільного дошкільного виховання в Східній Галичині (1869 - 1939рр.)" (1995), О.М. Петрук "Виховання старших дошкільників на ідеях миру в умовах національного дитячого садка" (1996) та ін. частково розкриваються окремі питання співпраці дошкільних працівників з батьками по вихованню дітей дошкільного віку на ідеях миру, розкрито концепцію дошкільного виховання в Україні в дусі миру, показано форми і методи втілення в життя цієї концепції.

Педагогам дитячого садка важливо по новому дивитись на роль сім'ї у вихованні вищих моральних почуттів у дітей, визначити роль і місце сімейного колективу в цьому процесі. Батьківський колектив повинен виступити не як помічник дитячого садка в цій роботі, а як рівноправний її учасник.

Від дорослого багато чого залежить: чим цікавиться дитина, про що запитує. Саме тому важлива активна позиція вихователя дитячого садка, уміння спрямувати педагогічний вплив сім'ї, передбачити його.

Приступаючи до спільної роботи в напрямку виховання дошкільників в дусі миру, дитячий садок повинен передбачити можливість вирішення трьох завдань: розкриття перед батьківським колективом ролі сім'ї в цьому питанні, встановлення дійової наступності в роботі з сім'єю; проведення спільного аналізу ходу і результатів роботи.

Ми вважаємо, що всі вище згадані дослідження вчених є, безумовно, позитивним явищем в педагогічній науці, в житті сучасного дитячого садка, в його співробітництві з сім'єю. Але сьогодні проблема співробітництва дошкільних виховних закладів з батьками по вихованню дітей на ідеях миру досліджена недостатньо. Тим часом, незважаючи на ту значущу актуальність даної проблеми педагогічна наука допускає певний недолік в її дослідженні. Особливо недостатньо досліджені такі важливі питання, як методологічні основи співробітництва вихователів дошкільних закладів з батьками по вихованню дітей на ідеях миру, окремі форми і методи роботи дошкільних закладів з батьками по вихованню дошкільників в дусі миру, використання засобів масової інформації в роботі вихователів і батьків по вихованню дітей старшого дошкільного віку на ідеях миру. Це і зумовило вибір нами теми дослідження "Співробітництво дитячого дошкільного закладу з батьками по вихованню дошкільників в дусі миру".

Об'єкт дослідження: процес співробітництва дитячого національного садка з сім'єю по вихованню дошкільників в дусі миру".

Предмет дослідження: зміст, форми організації і методи співпраці дошкільних закладів з батьками по вихованню дітей в дусі миру.

Мета дослідження: розкрити виховні можливості співробітництва батьків і дошкільних закладів на цілеспрямований вплив форм і методів роботи дитячих садків з батьками, на особистість дошкільника по

формуванню понять про збереження миру, виявити основні напрямки миротворчої діяльності дитячого садка і сім'ї по вихованню дітей.

Гіпотеза дослідження полягає у припущенні, що реформування системи співробітництва дошкільних закладів з сім'єю по вихованню дітей на ідеях миру буде залежати від:

- ґрунтовного ретроспективного аналізу теоретико - методичних засад і практики співробітництва дитячого національного садка з сім'єю по вихованню дошкільників в дусі миру;
- врахування позитивного досвіду вирішення проблеми виховання дітей дошкільного віку у сучасних умовах співпраці дитячого садка і батьків;
- координації співробітництва дитячого садка і батьків в організації виховання дітей дошкільного віку на ідеях миру;
- підвищення загальної, педагогічної і методичної культури вихователів дитячого садка;
- педагогічного керівництва миротворчою діяльністю дитячого садка і сім'ї з сторони педагогів дошкільних закладів.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати основні наукові праці вчених з питань співробітництва дитячих дошкільних закладів з сім'єю по вихованню дітей в дусі миру.
2. Виявити і науково обґрунтувати систему співробітництва дитячого садка і сім'ї на ідеях миру.
3. Вияснити основні форми і методи роботи дошкільних установ з батьками по їх співробітництву по вихованню дітей в дусі миру.
4. Розробити науково - методичні рекомендації для вихователів і батьків по вихованню дошкільників в дусі миру.

В нашому дослідженні ми передбачаємо використати такі методи: аналіз наукової, психолого-педагогічної, соціологічної, історичної, філософської літератури і державних документів по питанню співробітництва вихователів і батьків по даній проблемі, аналіз роботи

дитячих садків з батьками по питанню співробітництва. Анкетування, бесіди з педагогами, батьками, систематичні спостереження за діяльністю вихователів дитячих садків, дошкільників та батьків. Проведені експериментальні дослідження в дитячих садках і сім'ях різних регіонів України. Крім того, ми провели педагогічний констатуючий, формуючий та контрольний експерименти з досліджуваної нами проблеми. Вивчали архівні матеріали Рівненського державного обласного архіву.

База дослідження: дитячі садки №№ 28,37,53 м.Рівне, № 3-8 м.Дубно, № 2-5 м.Острога, № 1-5 м.Дубровиця, № 1,2 смт. Березно, № 1-4 смт.Рокитно, №2 смт.Любар Житомирської області, с.Дертка Дзержинського району Житомирської області. Всього експериментом охоплено 19 дитячих садків (389 дошкільників, 198 вихователів, керівників, методистів дошкільних закладів, 127 батьків).

Методологічними засадами дослідження є філософські ідеї про пізнання світу, про сутність освіти і виховання підростаючого покоління в дусі миротворчої політики України, діалектичні положення про розвиток і формування цілісної особистості, обумовленість виховання і освіти здобутками рідного народу, всього суспільства та зв'язки взаємозалежності між суспільними явищами.

Дослідження проводилось в три етапи.

I етап (1992-1993рр.) - вивчення наукової літератури з філософії, історії, психології, педагогіки та інших наук, досвіду дитячих садків по вибраній проблемі.

II етап (1994-1995рр.) - наукове обґрунтування змісту спільної роботи дитячих дошкільних закладів з батьками по вихованню дошкільників в дусі миру. Розробка методики дослідницько - експериментальної роботи і організація її проведення. Проведення дослідницько - експериментальної роботи в контрольних і експериментальних дошкільних закладах та батьківських організаціях.

За результатами дослідження розроблена програма формуючого етапу експерименту, визначено основні форми і методи спільної миротворчої роботи дитячих садків з батьками по вихованню дошкільників в дусі миру.

III етап (1996-1997рр.) - теоретична обробка змісту і методів впливу вихователів дошкільних закладів на батьків з метою їх співробітництва по вихованню миролюбності у дошкільників. Відповідно до програми формуючого експерименту було апробовано пропонувану систему співробітництва дошкільних закладів і батьків по вихованню дітей в дусі миру. Завершення оформлення результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше розроблена спроба проаналізувати теоретичні і практичні питання співробітництва дошкільних закладів і батьків по вихованню дітей дошкільного віку в дусі миру, показано вплив форм і методів спільної миротворчої діяльності дошкільних установ і батьків на формування особистості дошкільників, доведено, що співробітництво дошкільних закладів з батьками по вихованню дітей підвищує ефективність їх виховання, визначено основні рівні вихованості дітей в дусі миру, розроблено варіативну експериментальну програму та систему співробітництва дошкільних закладів і батьків по вихованню дітей дошкільного віку в дусі миру.

Теоретична значущість дослідження полягає в розробці автором теоретичних засад змісту і форм співробітництва дитячих садків з батьками по вихованню дітей на ідеях миру, підпорядкованих розвитку їхніх пізнавальних інтересів. Обґрунтовані та експериментально апробовані зміст і форми співробітництва дитячих дошкільних установ і батьків у вихованні дітей, визначені рівні їх вихованості в дусі миру.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що в ньому розкрито зміст, методи і форми співробітництва дошкільних закладів і батьків з проблеми виховання дошкільників в дусі миру; узагальнено і запропоновано сучасному дошкіллю кращий досвід співробітництва дошкільних дитячих закладів і батьків по вихованню дітей на ідеях миру. Запропоновані висновки та рекомендації сприятимуть практичній реалізації концепції дошкільного виховання в Україні, можуть бути використані професорсько - викладацьким складом у викладанні курсів педагогіки та психології та післядипломної освіти вихователів дошкільних закладів.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Результати дослідження доповідались і обговорювалися на засіданнях кафедр дошкільної педагогіки Рівненського державного педагогічного інституту та кафедри педагогіки та психології Рівненського економіко-гуманітарного інституту, використовувалися в процесі читання лекцій в Рівненському економіко-гуманітарному інституті, у виступах на міжнародних, республіканських і обласних науково - практичних конференціях працівників вузів, керівників дошкільних закладів, шкіл, вчителів та вихователів дитячих садків. Зокрема: на Міжвузівській науково - практичній конференції "Позакласна робота по вихованню школярів в дусі миру" (Рівне, вересень 1991р.), Міжрегіональній науково - практичній конференції "Виховання учнівської молоді на ідеях миру в навчально - виховному процесі школи та вузу" (Рівне, грудень 1992р.), Міжнародній науково - практичній конференції "Використання педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського в навчально - виховному процесі школи і вузу" (Рівне, 1993р.), УП Міжнародній конференції "Виховання вільної, незалежної, відповідальної особистості" (Санкт-Петербург, квітень 1994р.), Міжнародній науково - практичній конференції "Традиції виховання у світовій народній педагогіці" (Рівне, червень 1995р.), Міжнародній науково - практичній конференції

"Педагогіка єдиного і цілісного миру: сутність, завдання і основні напрямки наукової роботи шкіл і вузів" (Рівне, квітень 1995р.), Міжвузівській науково - практичній конференції Педагогіка миру в навчально - виховному процесі школи і вузу" (Рівне, грудень 1995р.), Всеукраїнській науково - практичній конференції "Ідея національної школи в педагогічній спадщині С. Русової ра С. Сірополка" (Івано-Франківськ, 1996р.), Міжвузівській науково - практичній конференції "Українське дошкілля: проблеми, пошуки, теоретичні знахідки" (Умань, квітень 1996р.), Міжнародній науково - практичній конференції "Школа за мир: взаєморозуміння і соціальний розвиток" (Рівне, травень 1996р.)

Вірогідність результатів дисертаційної роботи забезпечується системним аналізом теоретичного і емпіричного матеріалу: опорою на принципи історизму і об'єктивності, використання документальних даних, застосування комплексу методів, адекватних меті та завданню роботи.

1. На захист виносяться такі положення: Результати й оцінка вкладу у розвиток теорії і практики співробітництва дошкільних установ та батьків по вихованню дошкільників на ідеях миру вітчизняних та зарубіжних вчених.
2. Система роботи дошкільних дитячих закладів та батьків по їх співробітництву виховання дітей дошкільного віку в дусі миру.
3. Визначне значення для формування миротворчих поглядів дошкільника має єдність позицій вихователів і батьків в процесі виховання дітей в дусі миру.

Структура дисертації: Дисертація складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обгрунтовується актуальність дослідження, визначаються його об'єкт, предмет, гіпотеза, мета, завдання і методи дослідження, розкривається його наукова новизна, теоретичне і практичне значення роботи, сформульовані основні положення, що виносяться на захист.

У першому розділі дисертації - "Співробітництво дошкільних закладів з батьками по вихованню дітей на ідеях миру як педагогічна проблема" розкриваються теоретико - методологічні засади співробітництва дошкільних закладів з батьками, а також подано аналіз літератури з питань виховання дітей в дусі миру. Досвід роботи дошкільних дитячих закладів з питань виховання дошкільників на ідеях миру показує, що дошкільний заклад може виконувати свою функцію лише в співробітництві з батьками та громадськими організаціями. Правильне розуміння цього співробітництва і єдності спільних зусиль батьків, дошкільних працівників і громадськості дозволило нам розробити систему співробітництва вихователів і батьків по вихованню дошкільників в дусі миру. Сьогодні постала нагальна потреба більш ефективно співробітничати сім'ї з дошкільним закладом в підході до патріотичного виховання дитини саме як суб'єкта виховання в цьому спрямуванні роботи школи, дитячого садка і сім'ї.

Для того, щоб виховати миролюбну, всебічно розвинену особистість необхідно:

- узагальнювати і поширювати кращий досвід вихователів і вчителів з проблем національного виховання, практичного виховання і громадського загартування дітей;

- організувати педагогічний всеобуч батьків з метою підвищення рівня сімейного виховання;

- створювати в кожному навчально - виховному закладі чітку, науково обгрунтовану систему виховної роботи.

Серед психолого - педагогічних основ взаємодії дитячого садка, школи, сім'ї, громадськості по вихованню дітей в душі миру слід назвати зрослі інтелектуальні і духовні запити сучасних дітей, сформовану в них психологію, ставлення до сім'ї, дитсадка і школи як єдиного навчально - виховного середовища і пов'язане з цим гаряче бажання постійно відчувати дружні взаємостосунки між батьками, вихователями, вчителями, їх спільну зацікавленість у своїх успіхах, готовність прийти на допомогу.

Значний інтерес представляють дослідження першої половини 70-х років, які частково відобразили пошуки вчених з метою розробки основ системи співробітництва шкіл, дитячих садків з батьками з питань виховання дітей дошкільного віку (Л.І. Божович, Б.С. Кобзар, В.К. Котирло, О.І. Кульчинська, Я.І. Ковальчук, В.О. Сухомлинський, П.Р. Чамата), розкрили питання удосконалення шляхів підвищення ефективності цього співробітництва (Л.М. Задесенець, І.В. Гребенніков, Г.С. Костюк, С.М. Косая, Ц.Ф. Ніколенко, М.М. Шаповал, М.Д. Ярмаченко). В кінці 70-х початку 80-х років в дослідженнях розглядались питання ідейно - морального виховання силами школи, дитячого садка, сім'ї і громадськості (В.І. Роєнко, В.І. Ковальов, П.І. Кудряшенко, М.С. Черемних).

Представники західноєвропейського гуманізму XVI - XVIII ст. Е. Роттердамський, Д. Локк, Т. Гобс, Ш. Сен-П'єр, Ж.-Ж. Руссо, І.Кант виражали заповітні мрії народів про встановлення миру, закликали виховувати дітей в душі миру.

Невтомним пропагандистом ідей миру був український філософ, педагог, літератор Г.С. Сковорода. Він радив батькам виховувати дітей в душі миру, ввів у лексикон базових понять слова "людинознавство", "миролюбство".

В концепції Я.А. Коменського з проблеми виховання дітей в дусі миру і взаєморозуміння особливо цінним є те, що в ній важливе місце займають погляди про знищення війн та про загальний мир, про рівність між народами, їх дружбу, регулювання міжнародних питань в забезпеченні взаємної поваги та довір'я між малими та великими народами.

В літературній спадщині Т.Г. Шевченка, І.Я. Франка, Лесі Українки ми також зустрічаємось з думками щодо виховання дітей в дусі миру. Їхні ідеї мають яскраво виражене забарвлення, співвідносяться з ідеями створення морального світу, боротьби за мир і взаєморозуміння між людьми. Одним із основних напрямків, на думку І.Я. Франка, в роботі школи, дитячих садків і батьків повинен бути покладений принцип гуманізму і демократизму. Він вважав, що батьки і вихователі повинні виховувати у дітей доброту, чесність, слухняність, любов до батьків, жити з людьми в мирі і злагоді.

Теоретичні і емпіричні дослідження останнього десятиліття показують, що рівень виховання в дусі миру можна визнати, головним чином, аналізуючи відношення до трьох об'єктів: 1) війни і миру, 2) оцінки місця своєї країни в світовому суспільстві і 3) інших країн. Уявлення дітей про ці питання розрізняються в залежності від віку. Цікаві дані отримані фінським вченим Таніо Нуммен. По цих даних діти розуміють війну як вбивство і смерть. Для дітей всіх вікових груп військові - це стрілянина, бомбардування, бої, вбивства, смерть. Відповідаючи на запитання про причини війн малюки дуже часто говорять, що вони починаються, чи коли одна сторона намагається завоювати іншу, чи коли того вимагає король.

Значний вклад в розробку філософських, педагогічних та психологічних питань виховання молодого покоління на ідеях миру внесли вчені Росії Ю.П. Азаров, Ю.К. Бабанський, І.В. Бестужев-Лада, Л.П. Буєва, І.В. Гребенніков, М.В. Кабатченко, П.В. Конанихін та ін.

В результаті власного багаторічного досвіду А.С. Макаренко прийшов до висновку, що успіх у вихованні в дусі ідей миру залежить перш за все від постановки виховної роботи в навчально-виховних закладах, від її високого рівня, від співробітництва педагогів, батьків і громадськості по вихованню дітей в дусі миру.

В.О. Сухомлинський розкрив великі можливості усного і друкованого слова у вихованні дітей на ідеях миру. У його творах порушуються актуальні питання формування особистості дітей, дані відповіді й поради на питання, як потрібно кожному педагогу виховувати дітей на ідеях миру, розкрито роль спільної діяльності школи, дошкільних закладів і сім'ї в миротворчій діяльності, щоб діти росли свідомими громадянами України.

У другому розділі дисертації - "Форми і методи співробітництва дитячого садка і сім'ї по вихованню дітей в дусі миру" подана характеристика системи спільної роботи дошкільних виховних закладів і сім'ї по вихованню дітей в дусі миру, піддано аналізу результати пошуково - розвідувального експерименту, дослідно - експериментальної роботи щодо реалізації основних форм і методів співробітництва дошкільних закладів і сім'ї по вихованню дітей в дусі миру: бесіди вихователів і батьків про мир; розповіді вихователів і батьків про мир, народні традиції, свята та усна народна творчість як засіб виховання дошкільників на ідеях миру, народні ігри миротворчого характеру.

Під системою співробітництва вихователів дошкільних закладів із батьками ми розуміємо сукупність таких взаємопов'язаних компонентів як мета, завдання, принципи, форми, методи, засоби і зміст спільної роботи сім'ї і дошкільних закладів, які сприяють згуртованості педколективу дошкільних закладів і сім'ї, взаєморозумінню і взаємодопомозі один одному по вихованню і

всєбїчному розвитку дошкїльнїкїв, пїдвїщенню активностї зї сторони батькїв ї вихователїв по вихованню дїтей в дусї миру.

Удосконалення спїльної роботи вихователїв зї батьками по даному питанню вимагає активїзацїї форм ї методїв. Широко практикується використання таких форм: лекцїї, бесїди, батькївськї збори, вїдкритї заняття для батькїв, педагогїчнї практикуми, виконання батьками окремих доручень, пов'язаних зї вихованням дїтей в дусї миру, уснї журнали, конференцїї по обмїну досвїдом виховання дїтей в дусї миру у сїм'ї, диспути, консультацїї, читацькї конференцїї по обговоренню педагогїчної лїтератури по темї миру, вечори запитань ї вїдповїдей, "днї вїдкритих дверей".

На нашу думку, основними педагогїчними вимогами до розроблення системи спївробїтництва вихователїв зї батьками по вихованню дошкїльнїкїв в дусї миру повиннї бути слїдуючї: вся система спїльної роботи по вихованню дїтей в дусї миру повинна вїдповїдати виховнїй метї, вїковим особливостям дитини - дошкїльнїка; вся робота повинна бути цїлеспрямованою, будуватись на глибоко науковому рївнї; система спївробїтництва батькїв ї вихователїв по вихованню дошкїльнїкїв в дусї миру повинна будуватись на основї єдностї теорїї ї практики; весь матерїал для виховання дошкїльнїят в дусї миру повинен бути доступним для дїтей, подаватись послїдовно ї в конкретнїй системї.

Нами проведений формуючий експеримент, в ходї якого створювались педагогїчнї умови, якї стимулювали ефективнїсть впливу на виховання дошкїльнїкїв в дусї миру в процесї проведення з ними бесїд та розповїдей про миролюбиву полїтику України. При розробцї методики формуючого експерименту ми виходили з того, що: виховання дїтей дошкїльного вїку на ідеях миру в процесї проведення з ними бесїд ї розповїдей повинно бути цїлеспрямованим ї неперервним з молодшого дошкїльного вїку ї до старшого дошкїльного вїку: для того, щоб бесїди ї розповїдї про мир ефективно впливали на формування у

дошкільників понять про миролюбність нашої держави, необхідно вміло складати тематику таких бесід і розповідей; ефективність бесід і розповідей про мир з дошкільниками залежить від підготовленості вихователів і батьків по цьому питанню.

Як показують наші дослідження, рівень сформованості знань і умінь проведення бесід про мир вихователів дитячих садків і батьків по результатах констатуючого експерименту, невисокі. Основна причина недостатньої підготовки вихователів дитячих садків і батьків до проведення бесід про мир із старшими дошкільниками полягає в недостатній розробці в педагогіці методики їх проведення.

З метою систематичного ознайомлення дошкільників із питаннями збереження миру на Землі в процесі проведення з ними бесід і розповідей, ми розробили орієнтовну їх тематику. Апробовуючи цю тематику бесід і розповідей про мир у дитячих садках Рівненської і Житомирської областей, ми прийшли до висновку, що бесіди і розповіді позитивно впливають на формування понять про мир у дошкільників.

Проведений нами констатуючий і формуючий експерименти, а також дослідження Л.В. Артемової, А.М. Богуш, Є.С. Вільчовського, С.Я. Дем'янчука, Т.І. Поніманської, Н.В. Лисенко, К.В. Назаренка та інших показують, що використання місцевого матеріалу в процесі проведення бесід про мир дає позитивний вплив на емоційне життя дітей, підвищує ефективність виховної роботи в дитячих дошкільних закладах.

Наше дослідження показує, що бесіди і розповіді з дошкільниками пробуджують в них почуття відданості і любові до Батьківщини, поглиблюють знання дітей про зовнішню політику нашої держави, розширюють їх уявлення про неї.

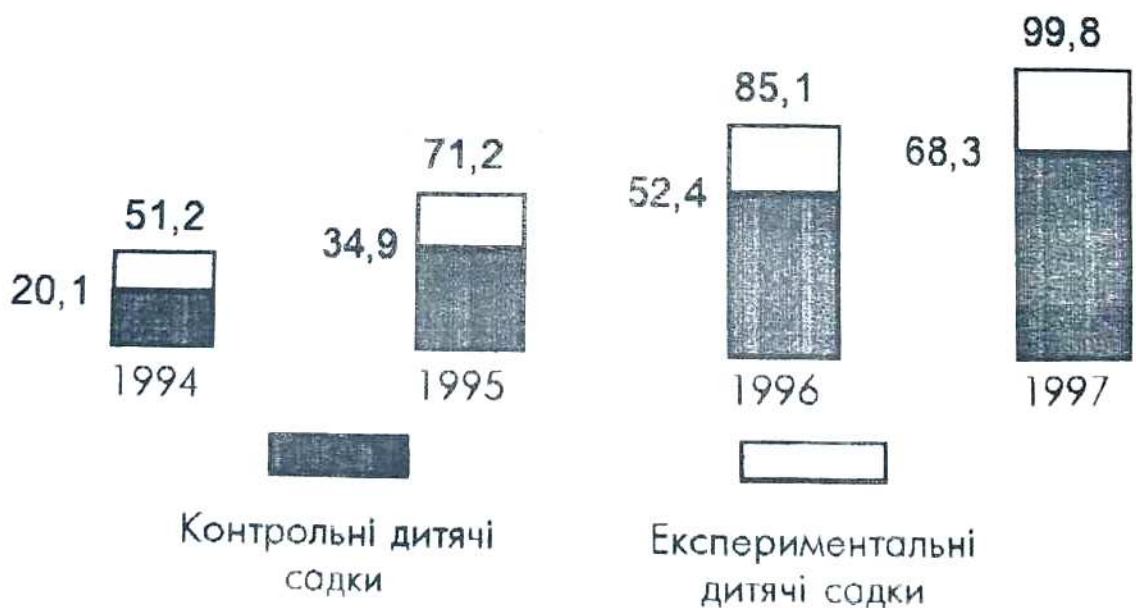
В ході формуючого експерименту ми розробили серію свят на різні теми. Щоб кожне свято ефективно впливало на формування особистості кожної дитини, ми розробили не тільки тематику свят, а й їх

плани і методику проведення на кожний місяць. Дані свята ми проводили в двох варіантах: з проведенням попередньої роботи і без попередньої роботи. Аналіз отриманих результатів спостережень показує, що дітям подобається проведення таких свят. В 97,5% випадків найкраще діти сприймають матеріал, закріплюються доступні для них факти із життя українського народу, виховуються гумані і патріотичні почуття під час проведення таких свят, де проводилась попередня пояснювальна робота. Велике значення у вихованні дітей дошкільного віку має святкування свят: свята Матері, Дня захисту дітей, Дня Перемоги, Дня визволення міста, Дня соборності і незалежності України.

Дослідження показали, що з кожним роком все більше зростає інтерес дошкільників, їх батьків до народних свят. Так, аналіз участі дітей, вихователів та батьків в організації і проведенні свят дозволив нам побудувати діаграму №1 зацікавленості дітей народними святами.

Діаграма №1

Ріст зацікавленості 298 дошкільників народними святами(в %)

З кожним роком все більше батьків приймає участь в організації та проведенні з дошкільниками масових заходів, народних

свят з питань боротьби українського народу за мир, Це підтверджують наші дослідження, викладені в таблиці 1.

Таблиця №1

Участь батьків в організації та проведенні масових заходів з питань миру з дітьми дошкільного віку (347 батьків, в %)

Участь батьків в проведенні масових свят з питань миру					
1995		1996		1997	
систе- матично	не системати чно	систе- матично	не системати чно	систе- матично	не системати чно
34,--9	5,1	56,6	43,4	91,4	8,6

Таблиця №2

Результати бесід із старшими дошкільниками, які відображають значення проведення народних ігор гуманного і патріотичного спрямування

№	Запитання	Результати бесід з дошкільниками в % за роками		
		1994	1995	1996
1	Чи подобаються тобі народні ігри?	97,3	100	100
2	Чи викликають вони в тебе інтерес до історії України?	95,7	99,4	100
3	Чи допомагають тобі такі народні ігри зрозуміти історію українського народу, його миролюбивість?	84,2	97,9	100
4	Чи змінились твої погляди на такі поняття, як "війна" і "мир"?	91,5	100	100

Дослідження також показали, що надзвичайно ефективно впливають на виховання у старших дошкільників позитивних якостей, гуманних і патріотичних почуттів, дитячі ігри. Ми провели бесіди із 95 старшими дошкільниками дитячих садків м.Рівне, в процесі яких вияснили значення проведення народних ігор, які викликають гуманні і патріотичні почуття в житті дітей. Результати дослідження відображені в таблиці №2.

Цифри таблиці свідчать, наскільки велике виховне значення народних рухливих ігор. Результати опитування дошкільників показали, що народні ігри впливають на патріотичні почуття дошкільників, виховують їх в дусі миру, любові до Батьківщини, колективізму, взаємодопомоги, чуйності,

Контрольні зрізи, які ми проводили після проведення основних виховних заходів дали нам можливість визначити рівні сприймання і уміння проведення вихователями того чи іншого масового виховного заходу, сформувані певний ступінь розвитку в особистості дитини. Для визначення таких рівнів на кожному етапі ми проводили констатуючий і формуючий експерименти. Ми визначали три рівні сприймання і умінь методики проведення виховних заходів.

Перший рівень сприймання. Вихователі мають чітку і конкретну уяву про проведення виховних заходів. Вони володіють методикою втілення в практику дошкільних садків орієнтовної програми, яку ми розробили з метою підвищення ефективності виховання дітей дошкільного віку в дусі миру.

Середній рівень сприйняття. Вихователі знають про методику проведення виховних заходів на основі розробленої нами орієнтовної програми виховання дітей дошкільного віку на ідеях миру і милосердя.

Низький рівень сприймання. Вихователі мають поверхневі знання методики проведення виховних заходів з дітьми. Вони не можуть

реалізувати на високому рівні виховні заходи, які вимагає наша орієнтовна програма виховання дітей дошкільного віку в дусі миру.

У висновках узагальнюються результати нашої роботи, найважливіші з них такі:

1. Дослідження показало, що для організації результативного процесу співробітництва дошкільних закладів та батьків по вихованню дошкільників в дусі миру необхідний комплексний підхід і цілеспрямована систематична робота вихователів і батьків по виробленню в дітей глибокого розуміння і значення поняття миру, формування відданого борця за Україну.
2. Визначення проблеми співробітництва дитячих дошкільних закладів і сім'ї по вихованню дітей - дошкільників на ідеях миру, дозволило нам розкрити не тільки сутність і зміст системи співробітництва дитячих садків і батьків по вихованню дошкільників в дусі миру в умовах розбудови України, а й створити певну систему, яка сприяє формуванню у дітей дошкільного віку глибоких почуттів відданості Батьківщині - Україні, які позитивно впливають на виховання дітей-патріотів своєї Вітчизни, в дусі миру.
3. Період дошкільного віку за своїми психологічними характеристиками найбільш сприятливий для виховання малечі в дусі миру. Перший свій досвід патріотичних почуттів дошкільники здобувають в сім'ї і дитячому садку. Обов'язок керівників дошкільних установ і сім'ї співробітничати у вихованні дітей. Це дасть можливість успішно використати всі наявні засоби, щоб ефективно впливати на дошкільників з метою виховання їх в дусі миру.
4. Здійснюючи завдання миротворчого виховання дітей, ми не тільки залишаємо їм у спадок мир і обов'язок захищати його, а й формуємо вміння активно утверджувати його своїм життям. Вихователям і батькам необхідно доступно пояснювати кожній

дитині все, що вона бачить, а пояснивши, дати їй змогу брати посильну участь у житті суспільства, в захисті своєї країни.

5. Старшим дошкільникам доступні знання про те, що Україну населяють не тільки українці, а й інші народи. Тут важливо уникнути такої помилки, як трактування "старшинства" певного народу. Поєднання сучасного і минулого - одна із самих найскладніших проблем співробітництва дошкільних працівників і батьків. Діти, як і дорослі, є свідками подій, які у вихованні можуть мати позитивний вплив на особистість. Тому дошкільні працівники і батьки повинні використовувати сьогодишню дійсність для розв'язання актуальних питань виховання дітей в дусі миру.
6. В ході дослідження встановлено, що в системі співробітництва вихователів велику роль відіграють народні свята: свято Дня Перемоги, Різдва Хрестового, Незалежності України, Захисту дітей, Козацької слави та ін. Вони є важливим фактором виховання дітей в дусі миру, доброти, миролюбства, лагідності, чуйності. Адже навіть молодому поколінню, яке народилось через багато років після Другої світової війни доводиться пізнавати немирну солдатську долю. Тому в материнських молитвах про майбутнє своїх дітей на першому місці - утвердження миру. Ці ідеї мають бути близькими і зрозумілими дітям дошкільного віку. І саме через народні свята вихователі і батьки повинні виховувати дітей в дусі миру, бо героїчні подвиги солдат закликають їх любити Вітчизну, захищати її від ворогів.

За нашими спостереженнями виявлено, що ті діти, у яких не сформовані такі якості, як доброта, лагідність, чуйність та миролюбство проявили байдужість бути війні чи бути миру. Одночасно, як відмічають вихователі і батьки, такі свята зближують сім'ю із дошкільними закладами.

7. Дослідження показує, що на сьогодні в Україні гострою проблемою в співробітництві дитячих дошкільних закладів, школи і сім'ї є проблема відродження педагогічного всеобучу батьків. В наукових працях вчених ця проблема не один раз піднімалась. Але ніякі суспільні інститути ці питання не намагались розв'язати, в тому числі і проблеми співробітництва. А в свій час при кожному дошкільному закладі працювали педагогічні університети для батьків, батьківські лекторії, кабінети педагогічних знань, де частково обговорювались питання співробітництва дошкільних закладів і батьків по вихованню дітей на ідеях миролюбивої політики України. Час вимагає відновити ці необхідні форми батьківського всеобучу.
8. Результати нашого дослідження показують, що українські національні ігри, бесіди, розповіді про героїзм українського народу в експериментальних групах підвищують знання дітей з історії свого народу, його боротьбу за свободу, незалежність і миролюбність. В експериментальних групах вони стали більш міцними, повними і глибокими. Старші дошкільники починають самостійно мислити, аналізувати минуле і теперішнє свого народу, його боротьбу за мир.
9. Дослідження показує, що повністю виправдали себе слідуєчі форми співдружності дитячих дошкільних установ, батьків і громадськості по вихованню дошкільників на ідеях миру: бесіди, розповіді, заняття миру, народні ігри, використання казок, прислів'їв, читання доступних дітям оповідань про героїзм українців на фронтах Другої світової війни тощо.

В результаті теоретичного аналізу, вивчення передового педагогічного досвіду, практики співробітництва дошкільних виховних закладів і батьків по вихованню дошкільників в дусі миру ми прийшли до висновку, що педагогічні колективи дитячих садків, шкіл та вузів повинні зосередити свою увагу на таких питаннях: 1. На поглибленому

вивченні дітьми витоків традиційної духовної культури українського народу, зокрема його прогресивних родинно-побутових традицій, звичаїв, обрядів, свят. Це може бути одним із шляхів практичного втілення в життя педколективів дитячих садків, шкіл та педвузів питань народного календаря, їх співробітництва з батьками по вихованню дітей на ідеях миру, запровадження національної системи виховання, посилення тенденційних можливостей сім'ї, родинно-побутової культури у процесі виховання дошкільників. 2. В педінститутах організувати спецкурси з питань співробітництва вихователів і батьків по вихованню дітей в дусі миру. 3. Включити в навчальні плани, програми і підручники з педагогіки розділ "Співробітництво дитячих виховних закладів, сім'ї та громадськості по вихованню дошкільників в дусі миру". 4. Видавництвом України доцільно видати Хрестоматію співробітництва дошкільних закладів з батьками з питань виховання дітей на ідеях миру, в якій були б зібрані твори вітчизняних і зарубіжних педагогів, філософів та психологів з питань співробітництва педагогічних колективів з батьками по вихованню дітей в дусі миру. 5. Бажано, щоб періодична преса України більше уваги звертала на висвітлення питань співробітництва педколективів дитячих садків і батьків по вихованню дошкільників в дусі миру.

Основні положення дисертації відображено в таких публікаціях автора:

1. Пагута Т.І. Коли і як потрібно починати виховувати дітей в дусі миру // Нова педагогічна думка. - 1997. - №2 /10/. - С. 65-68.
2. Пагута Т.І. Виховання старших дошкільників на ідеях миру в дошкільному закладі і сім'ї // Методичний посібник, розрахований на вчителів, вихователів дошкільних закладів та батьків. - Рівне: Тетіс, 1997. - 30с.
3. Пагута Т.І. Свята та розваги миротворчого характеру // Методичні рекомендації на допомогу вихователям дошкільних

закладів, вчителям початкових класів, студентам. - Рівне: Тетіс, 1997. - 53с.

4. Пагута Т.І. Народні Ігри як засіб виховання дошкільників в дусі миру //Миротворча діяльність школи і вузу: Зб. наук. праць, частина II. - Рівне, 1997. - С. 19-20.

5. Спільна діяльність дитячого садка і сім'ї по вихованню дітей в дусі миру //Миротворча діяльність школи і вузу/ Зб. наук. праць, частина II. - Рівне, 1997. - С. 125-128. (у співавторстві).

Всього по темі дисертації опубліковано 30 наукових праць в різних виданнях.

Пагута Т.И. Сотрудничество воспитателей дошкольных учреждений с семьей по воспитанию дошкольников в духе мира. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 - теория и история педагогики. Институт педагогики АПН Украины. - Киев, 1997.

Диссертация содержит исследования проблемы сотрудничества воспитания дошкольных учреждений с родителями по воспитанию дошкольников в духе мира, поиска рациональных форм и методов сотрудничества воспитателя с семьей по воспитанию детей дошкольного возраста в духе мира.

Научная новизна и теоретическая ценность работы состоит в том, что автором проанализованы теоретические и практические вопросы сотрудничества дошкольных учреждений и родителей по воспитанию дошкольников в духе мира, разработана ориентировочная программа и система сотрудничества воспитателей с родителями по воспитанию детей в духе мира, обоснованы и экспериментально апробированы уровни воспитанности детей дошкольного возраста в духе мира.

Paguta T.I. The Pre-school educators' collaboration with parents of the children under school age in upbringing and educating them in the spirit of peace. The dissertation is for the competition to receive a scientific degree of a Candidate of Science (Pedagogics) (i.e. approximately the second university degree, a Master' Degree for the Master of Science, Msc). The speciality number - 13.00.01 - the theory and history of Pedagogics. The Institute of Pedagogics of the Ukrainian Academy of Pedagogics in Kiev, 1997.

The dissertation comprises scientific research of the problem of the pre-school institutions' collaboration with parents of the children under school age in upbringing and educating them in the spirit of peace; the search for the rational ways and methods of the collaboration of educators with the families.

The scientific topical novelty and theoretic value of the work are revealed in the fact that the author has analyzed theoretic and practical questions of the collaboration to educate and bring up children in the spirit of the peace; the author has worked out an approximate programme and the system of collaboration of the pre-school educators with the children's parents; the levels of the children's education in the spirit of peace have been given grounds for, proved and experimentally tested.

Ключові слова: ігри миротворчого характеру, бесіди про мир, розповіді про мир, виховання дошкільників на ідеях миру, співробітництво вихователів і батьків.